

ANA

İmdat Avşar

Aziz dostum, değerli ağabeyim Memmed İsmayıl'a...

■ Kurşun sesi gibi yankılanıyor açlık ayınındeki kuşun çığlığı... Kanatlarını rüzgârın ihtiyarına vermiş bir kartal, bir hançerin iki yanına işlenmiş gözleriyle yamaçları süzerek hiç durmadan boşluğu tavaf ediyor. Kayalardan seken bu çığlık, tabiatın her noktasına saplanıyor âdeta. Güçlü bir pençenin caynakları arasında can verme korkusu... Tüm canlılar tedirgin, bütün kuşlar kanatsız...

Karlara bata çıka, bir ceylan iniyor dağ yamacından. Balası, can havliyle uzaklaşmış, çoktan tezikmiş yuvadan. Ağzında bir tutam otun acısı belki de yıllar önce göğüslerine yürüyen sütün sızısıyla dalları aralayarak, karları tepeleyerek sekiyor dar patikalardan. Ağaçlar, dallar arasında bir görünüp bir kayboluyor... Sarp yamaçlardan ovaya indiğinde başının üstündeki kara bulut, ovayı bürüyen sisin içinde yitiyor, yamaçlardan kar tozutan o kuşun çığlığı da... Sis içindeki bu ince çığır, balasını kartallar, kurtlar elinden kurtaracak çığır olmalı. Dağ ayazıyla buz tutmuş kirpikleri de donup kalan gözlerinin nemi de çözülüyor. Daha hızlı koşuyor, taştan taşa sekiyor ceylan...

Geceleri sözler uçuşuyor odada. Bazen akıyor odanın tavanı, bir söz yağmuruna tutuluyor yetim oğlan, uykuyla uyanıklık arasında duyduğu sözleri rüya sanıyor, sonra yarısı zihninde kalan mısraları aktarıyor kâğıda... Kapılarının önünde, çekirdekten yetişen elma ağacı, kolhoz için müsadere edilmeye değer bulunmayan topal koyun, savaşta eşini kaybeden dul kadın ve atasını özleyen bir çocuk geçiyor varaklar arasından:

...Biz dört nefer idik
Topal koyun idi,

*Hezel elma idi
Anamdı, bendim
Gelecek hayatın hatırasına,
Atmışlardı bizi yerküresine...*

Bazen de yüreğini tutuşturan, itiraf edemediği gizli bir sevdanın yangını...

*...Gör benim kismetim neler, nelermiş,
O uzak sandığın yakın gelirmiş.
Demek ki, dağlara kar elenirmiş
Dumandan habersiz, çenden habersiz,
Ben seni sevmişim senden habersiz...*

Adını, ders kitaplarında adı geçen adamların yanında hayal ediyor. O sözleri, özenle yeni varaklara kaydedip bir zarfa koyarak güvercin kanatlarıyla şehre gönderiyor. Köye on beş günde bir gelen gazetelerin, dergilerin sayfalarını hevesle çeviriyor, okuyor ama adını göremediği bu gazeteler, dergiler bir bir tutuşup yüreğini yakmaya başlıyor. Yeniden sarılıyor kaleme, kâğıda...

*...Yârin soğukluğu yâre dağ olur.
Yürek istemezse unutmak olur.
Bilmem ki ne kadar yas tutmak olur,
Kurumaz gözümün yaşı bir yıldır...*

Kuş tüyü yatakta da uyumaz sevda, diyor kadın. Oğlunun, odasında kendi kendine konuştuğunu duyuyor, sesler kırık kırık geliyor odasına, içindeki te-dirginliği bastıramıyor: "İlahi! Sen koru! Aklını mı yitiriyor bu oğlan? Kara sev-daya mı tutuldu? Ocağımın umudunu halas eyle ya Rabbi! Sen bunun yüzüne bak! Benim bu yetimden başka kimim var?"

Sonra hatıraların kor ateşinde yanmaya başlıyor kadın: Seferberlik çağrısını duyuyor sanki... Kucağında altı aylık bir oğlan ile ömrünün baharında bir gelin, gelip dikiliyor gözlerinin önüne... Ağıt sesleri yankılanıyor yeniden... Uğultu, velvele... Muharebenin hazin türküsünü söylüyor rüzgâr, umutlara kar yağıyor... Tren istasyonu... Vagonlara binerek ölüme giden oğullar, babalar... Gelinin kucağındaki oğlanın gözlerine son kez bakmak istiyor baba... O uğultu içinde her şeyden habersiz uyuyor çocuk. Belli ki gözlerinde bir baba resmi de kalmayacak, üstünde bir ata gölgesi de olmayacak... Kampanalar çalıyor. Askerler emirler yağıdırıyor. Havaya koyu, siyah bir duman üfleyen tren, rayları gıcırdatarak ilerliyor ve bir süre sonra gözden kayboluyor. Çocuğu bağ-rına basıp yaşlı gözlerle uzaklara bakıyor gelin... O trenin de o trene binip gi-denlerin de bir daha gelmeyeceğini biliyor...

O gelin odada ağlamaya başlıyor birden, o çocuk diğer odada söz ile savaşıyor...

Güvercin kanatlarıyla şehre giden varaklardan biri, bir gazete sayfasında köye geri dönüyor. Sanki o gazete, dağlar kucağındaki unutulmuş bu esrik köyü, ince bir yol ile yeniden şehre bağlıyor. Bu yol, gittikçe genişliyor oğlanın gözlerinde... Bu sözler döşenmiş ince toprak yol, geniş asfalt yollara dönüşüyor, ta payitahta kadar uzanıyor. Bütün korkuları dağılıyor kadının, bu yolu, uykusuz gecelerin açtığını kavlıyor... Köyün aksakalları, ak pürçeklileri toplanıyor elma ağacının önünde. Kadın bağına basıyor gazeteyi, delikanlılığa yeni adım atmış oğlanın kalbi göğsüne sığmıyor...

Bu kapıyı hiç açmayan, bu eşiğe yabancı olan bir adam çalıyor kapıyı. Bir mektup uzatıyor kadının ellerine. Kadın yıllardır haber alamadığı eşinden bir haber olduğunu düşünüyor. Mektup gelmiş ise o da gelecek! Eşinin yüz çizgileri oluşuyor oğlunun çehresinde. Eşini cepheye çağırdıklarında gelen mektubun üstündeki damgayla aynı damga var zarfta... Uzatıyor heyecanla mektubu... Bir çağrı bu da... Kadın telaşlanıyor. Yoksa yine muharebe mi? Lanet olası muharebe! "Bu bir davet!" diyor oğlan... Dövünen kalbi rahatlıyor kadının. Bu davet, geceleri odada çınlayan sözlerin açtığı yolun bittiği yerden, şehirden geliyor. Yüreği ağzında okuyor oğlan mektubu, nefesi kesiliyor sık sık... Anlı şanlı şairlerin huzuruna çağırıyorlar onu. Bir hayal ülkesinde at koşturuyor oğlan, şiirlerini okuyor... Sözlerini kesip alkışlıyor insanlar... Kudretli bir şair ayağa kalkıp methediyor onun okuduklarını. Defterindeki şiirler kitaba dönüşüyor sonra, alıp okşuyor kitabın kapağını, sayfalarını...

Annesinin gözyaşları düşüyor mektubun üzerine, sanki bu gözyaşları, kâğıdının mürekkebinin dağıtarak kara yazılan bahtın alın yazısını siliyor, yeni bir yazgıyı kaleme alıyor, bir yetimin ağaran bahtının ışıkları söz söz yayılıyor odaya.

Bir telaş başlıyor evde. Komşu çocuklarından ödünç alınan ceket, pantolon dar geliyor oğlana... Bir başkası ise bol... O gece yastığının altına koyuyor oğlan, şiirlerini yazdığı defteri. Belki de bu defterin içindeki sözlere tutunarak çıkacak ışıklı dünyaya...

Sabaha dek gözlerini kırpmıyor kadın, sabah ezanında uyandıracak oğlunu, ormandan odun taşıyan kamyonlardan birine bindirip ilçeye gönderecek. Oğlunun o gidişi, eşinin gidişi gibi olmayacak, biliyor, hissediyor bunu...

Ana-oğul gün ışımadan çıkıyorlar yol üstüne. Kar yağıyor, sulu sepken bir kar... Bu dağ yamacından düze inildiğinde beş altı kilometre uzaklıkta ilçe merkezi. Bu sarp yamaçlardan aşağılara inilse, gerisi kolay. Günün ilk ışıklarıyla geçmeye başlıyor buradan kamyonlar. Sabah beş on kamyon geçtikten sonra, bu yoldan gelip geçen hiçbir araç yok. Ta ki sabah geçen kamyonlar akşama dönünceye dek...

Sert bir yamaçta kurulu köy. Odun yüklü kamyonlara el sallıyor kadın. Kamyonlar durmadığında başı kesilmiş bir tavuk gibi çırpınıyor. Şoförler iki elini yanlara açıp devam ediyorlar. Kadın da oğlan da bu işaretin ne anlama geldiğini bilmiyorlar. İçinde deli bir heyecanın ateşi yansa da elleri üşüyor oğlanın. Kadın, “Defterini bana ver, sen ellerini ceplerine koy, ellerini ısıt, balam!” diyor ve defteri kutsal bir emanet gibi sokuyor koynuna. Zaman daralıyor... Oğlan ilçeğe vaktinde yetişemeyeceğinden korkuyor, bu korkunun içine bıraktığı köz, ayaza rağmen terletiyor oğlanı. Birkaç gündür önüne açılan yollar gittikçe daralıyor, kapanıyor, karlar içinde eriyip yok oluyor...

Son kamyon, belki de son ümit... Kadın âdeta önüne atıyor kendisini aracın ama karla kaplı bu yamaçta durmak ne mümkün! Yavrusunu yitirmiş kurt gibi uluyor kadın. Feryat ediyor. Geçip giden son kamyonun arkasından bakakalıyorlar. O anda baht yıldızı sanki yeniden doğuyor. Birkaç yüz metre ilerleyip düzlüğe erişen kamyon, park ışıklarını yakarak duruveriyor. Kamyondan inen adam, gelin diye el sallıyor. O anda ellerini havaya kaldıran kadın: “İlahi!” diyor: “Sen bu yetimin yüzüne baktın! Işığına kurban olayım!” Sonra oğluna dönüyor: “Tez ol, koş git balam! Allah amanında ol!”

Karlar içinde yalpalayarak koşuyor oğlan, biraz daha ilerlese, o kamyonu bir binebilse, bu karlı, çamurlu yollar onu belki de onu zirvelere çıkaracak... “Koş, çabuk ol” diyor kamyon şoförü. “İçerisi dolu, sense cavan oğlansın, maşallah. Çık kasanın üstündeki odunların üstüne otur!”

Oğlan bin şükür ile tırmanıyor kamyonun kasasına, içine işleyen dağ ayazı umurunda bile değil. Ödünç paltonun yakalarını yukarı kaldırıp boynunu içeri sokuyor. Kamyon süratlendikçe içini kemiren bir ayaza tutulsa da, şiirlerini okuyacağı salonun sınırsız havası kuşatıyor onun ruhunu. Ilık bir bahar havası yayılıyor bedenine... Bir şiir okumaya başlıyor, ya da dua ediyor:

*...Fikrinin en mukaddes
Mayasından doğmuşum.
Taşından, toprağından,
Kayasından doğmuşum.
Ben anamın Tanrı'ya
Duasından doğmuşum,
Benim dua okuyan...*

İlçenin yüksek binaları görünüyor uzaktan. Nefesiyle ellerini ısıtmaya çalışıyor, ellerini koynuna sokuyor sonra... Birden şiirlerini yazdığı defteri düşüyor aklına. Ceplerini yokluyor, koynunu, koltuğunu... İçinde bir sızı büyüyor oğlanın, üşüyen bedenini bir ateş basıyor...

Oğlunun arkasından ellerini göğse açarak şükre duran kadın, duasını bitiriyor ve ellerini çapraz bağlayıp parmaklarını koltuğunun altına çalıyor. O anda ellerine temas eden koynundaki defteri fark ediyor... Oğlunun adını öyle bir

bağırıyor, öyle çığlık atıyor ki kadın, uzak dağ yamaçlarından çığlar iniyor derelere... O feryat göğe yükselip Tanrı katına erişiyor ama ne çamurlu yol ile sarsıla sarsıla giden kamyonla ne de o kamyonun kasası içinde bin bir umutla yolculuk eden oğlana ulaşıyor. Bu feryat dağlara çarparak gelip kadının kulaklarında uğulduyor...

Kamyonun kasasından aşağı atlayan oğlanın soğuktan uyuşmuş elleri, ayakları tutmuyor bir süre, bedeninde dayanılmaz bir acı hissediyor. Ellerini ceplerine attığında dili tutuluyor. Geceleri yastığının altına koyarak her sabah yeniden okuduğu o defter yok! Günlerce ezbere okuduğu şiirler birer birer uçmaya başlıyor hafızasından. Hafızasının duvarları sanki desteğini kaybetmiş gibi bir bir yıkılıyor. Şeklini, sayfalarını ezberlediği defteri gözleri önünde canlandırmaya çalışıyor ama silinip gidiyor yazılar. Şimdi bu resmî adamların, bu kalabalığın içinde olmasa, o şiirlerin hepsini ezbere okuyacak ama bu telaş konuşacak söz dahi bırakmıyor beyninde. Onu hep koruduğuna inandığı Tanrı'ya yalvarıyor. Ama bütün sözler eksik, tüm sözler yarım, şiirlerin başlığını dahi hatırlayamıyor...

Kadın, feryat ederek koşuyor kamyonun arkasından, arada bir yazmasını çıkarıp sallıyor, bir ümitle arkasına bakıp başka bir aracın gelmesini bekliyor...

Bir dağın yamacından ovaya doğru, canını dişine takarak koşuyor ceylan... Kara bir bulut gibi gökte dolaşan kartalın gölgesi düşüyor üstüne...

Konuşmalar, alkışlar, methiyeler... Salonun tam karşısında iki dev resim, önünde kurulmuş protokol masası. İki resim arasında bir kızıl bayrak, bayrağın üstünde orak ve çekiç... Buzu çözülen bedeni gevşiyor oğlanın. Islanan giysilerinden buhar çıkıyor. Geceler boyu ezberlediği sözleri toparlamaya çalışıyor zihninde, dokunsalar ağlayacak... Başına bir ağrı giriyor, salonun sıcaklığı onu sarhoş ediyor, kapanan göz kapaklarına elleriyle asılıyor ama uykunun ağırlığı tartıyor ellerini de...

Salondaki dev fotoğrafın içinden çıkıp ete kemiğe bürünen pos bıyıklı adam geliyor yanına. Babasını cepheye gönderen adam bu. Şiirlerini yazdığı defteri çekip alıyor elinden, sanki o sözlerde bir suç unsuru arıyor. Oğlan, ürkek gözlerle ona bakıyor. Adam kaşlarını çatarak defterin sayfalarını çeviriyor. Onun çevirdiği her sayfadan kırmızı mürekkep akıyor ve kanlar içindeki harfler bir bir karların içine dökülüyor. Adam iri dişlerini göstererek gülümsüyor sonra ve defteri yeniden onun eline veriyor. Oğlan defterine kavuşmanın sevinciyle karıştırıyor sayfaları ama bembeyaz sayfalarda hiçbir yazı yok...

Gürültülü alkışlar kopuyor, irkilerek uyanıyor oğlan. Bedeni sıırıslıklam. Az önce ezberden okuduğu şiirler de siliniyor hafızasından. Karşıda dev posteri asılı adamsa gülümsüyor. Az önce defterindeki şiirleri bakışlarıyla silen adam, şimdi de oğlanın hafızasını siliyor... “Adım okunduğunda ayağa bile kalkmam, beni kim tanıyor ki? Gelemediğimi düşünürler, sonra bir mektup yazar, araç bulamadığım için gelemediği söylerim.” diye düşünüyor. Her genç şair sahneye çıktığında, alkışlar arkasından derin bir sessizlik çöküyor salona. Zaman geçiyor, oğlanın sırası yaklaşıyor. Yeni bir genç şair sahneye çağrılmadan önce âdeta oturduğu sandalyede eriyen, buhar olup salondan çıkan oğlan, başka bir ismin anons edilmesiyle yeniden salonda zuhur ediyor.

Sessizlik... Az önce sahneden inen genç şairin şiirleri hakkında usta bir şair konuşacak, salonda nefesler tutuluyor, çıt dahi çıkmıyor...

Dışarda bir gürültü... Sanki kurtların saldırısından sonra yeniden balasına kavuşan, inleyen bir ceylanın sesi....

Bir silah patlıyor sanki. Kapı “gümmm” diye açılıyor. Salondaki herkes kapıya yöneliyor. Saçları perişan, gözleri yaşlı bir ceylan giriyor içeri. O ceylan, üstü başı ıslanmış ak pürçekli bir kadına dönüşüyor... Ağzındaki bir tutam ot da kara kaplı bir deftere....

Bir yırtıcıdan ürkmüş gibi ileri atılıyor ceylan balası...

Ana, göğsündeki ilk sütün sızısını yeniden hissederek defteri oğluna uzatıyor...